

Omdenken bij varkensziekte

Tekst: Loes Kateman - adVee Dierenartsen

Beeld: Twan Wiermans

De denkrichting van varkenshouders en erfbetreders gaat vaak richting infectieuze aandoeningen. Maar zijn slijters altijd wel het gevolg van circo of PRRS? Denk eens andersom bij een aandoening en probeer de insleeproute te herleiden.

Ons dagelijks werk als dierenarts is het begeleiden van bedrijven inzake diergezondheid. De verwachting van de varkenshouder is dat wij onze kennis wat betreft voorkomende ziekten delen en dat wij een oplossing bieden voor diergezondheidsproblemen op het bedrijf. Een valkuil is dat tijdens het gesprek al snel in de richting van infecties wordt gedacht en daarbij meteen wordt overgegaan op welke infectieuze aandoeningen de oorzaak zouden kunnen zijn en wat dan de eventuele oplossing is. Vooral gemakkelijke oplossingen, waar er door een korte termijn actie al snel een oplossing is te bereiken, worden graag gehoord. En indien deze oplossing meevalt in de kosten dan is er weinig overtuigingskracht meer nodig.

Relatief makkelijk is het om naar antibiotica te grijpen of naar 'het wonder in het potje' zoals bv. een vaccin, te grijpen. En soms is dit gewoon nodig. Echter, tijdens het denkproces worden vaak meerdere stappen overgeslagen. Het gevolg kan zijn dat ingezette acties niet het gewenste en verwachte resultaat bieden.

Verdringing

Ziektebeelden op bedrijven hebben lang niet altijd een infectieuze oorzaak. Een simpel voorbeeld is verdringing aan de voerbak waardoor er minder uniformiteit in een koppel is en individuele dieren in dat koppel vermagerd

Transport blijft een risico voor insleep van ziektes.

zijn. Toch wordt er bij slijten al snel gewezen naar ziekten zoals circo of PRRS. Is dit geheel onterecht? Nee, het moge duidelijk zijn dat infecties voorkomen op bedrijven. Weinig bedrijven in Nederland zijn vrij van PRRS. Maar het is goed in beschouwing te houden welke oorzaak de klinische klacht op dat moment veroorzaakt, zowel infectieus als niet-infectieus. De keuze voor te nemen maatregelen moeten niet alleen gebaseerd zijn op kosten en gemak, maar vooral op de kans dat deze tot een definitieve oplossing leidt.

Bij infectieuze oorzaken is het goed om na te gaan of dit een nieuwe insleep van een kiem is, of dat deze al aanwezig is op het bedrijf en opnieuw klachten geeft. PRRS-virus kan door versleping of andere omstandigheden, zoals bijvoorbeeld een verlaagde weerstand, binnen het bedrijf opnieuw klachten geven. Of er is insleep van een nieuwe stam. Het regelmatig uitvoeren van sequentieanalyses kan hier meer inzicht in geven. Waarom is dit belangrijk? Als er telkens een nieuwe insleep is van buitenaf, dan is een lek in de externe biosecurity reëel. Deze zal opgelost moeten worden om problemen in de toekomst te verminderen.

Bij externe biosecurity wordt er veel gesproken over het schone weg/ vuile weg principe, eenrichtingsverkeer voor aan- en afvoer van het bedrijf, hygiënesluis en protocollen. Onderverdeling wordt gemaakt aan de hand van insleep via dierenaanvoer, insleep via aangevoerd materiaal en insleep via de mens.

Dierenaanvoer als insleeproute

- Een vermeerderingsbedrijf koopt dekrijpe gelten aan van een subfokker waarmee al jarenlang een vaste relatie is. Dit omdat de vermeerderaar krap in arbeid zit en onvoldoende plaatsen beschikbaar heeft voor gelten. De geadviseerde 12 weken quarantaine/adaptatie/cooling down periode kunnen vanwege de bezetting niet worden gehanteerd, de eerste gelten worden binnen 4 weken aangedekt. Er ontstaan klachten zoals incidentele hoest bij zeugen en zo nu en dan vreten de zeugen een periode erg slecht in de kraamstal. Ook bij de biggen is er meer last van hoesten en verschijnselen van streptokokken. Mycoplasma-infecties zijn een mogelijke oorzaak. Mycoplasma verspreidt zich redelijk langzaam door een zeugenstapel en daarbij kunnen geïnfecteerde zeugen de bacterie wel een jaar lang uitscheiden. Insleep van een ander type App of Streptococcus suis kan optreden bij bijvoorbeeld het wijzigen naar een andere subfokker. Het is dan ook noodzaak deze gegevens goed in beeld te hebben om de juiste keuze per bedrijf te maken.

Stro kan mycotoxinen bevatten

Tijdens het denkproces worden vaak meerdere stappen overgeslagen. Het gevolg kan zijn dat ingezette acties niet het gewenste en verwachte resultaat bieden.

- Biggen worden opgelegd in de vleesvarkensstal maar problematieken op het zeugenbedrijf en ingezette vaccinatie strategieën zijn vaak maar slecht bekend. Interne biosecurity is belangrijk, elke aanvoer van dieren is een potentieel risico. Denk aan PED of dysenterie.

Bovengenoemde voorbeelden zijn veelvoorkomend en voor de meesten onder ons niet nieuw. Helaas zijn deze wel nog vaak voorkomend.

Materiaal als insleeproute

Insleep van ziekteveroorzakers via aangevoerd materiaal komt voor. Ook hier enkele bekende en mogelijk minder bekende voorbeelden:

- Mycotoxinen zijn natuurlijk geen infectie, maar kunnen wel problemen veroorzaken zoals vruchtbaarheidsproblemen, zwakke biggen, verminderde melkgift, oorpuntaantasting en klauwproblematiek. Mycotoxinen zitten in tarwe maar ook in andere granen en dus ook in stro. In mengvoer is bijna altijd wel een bepaalde hoeveelheid mycotoxinen aanwezig. Door bemonstering van aanvoer, bepaling van welk soort mycotoxine en het verwijderen van het kaf is deze te verminderen.
- Het gebruik van turf/grond in de kraamstal geeft risico op *Mycobacterium avium*.
- In het kader van het verminderen van agressiebijten wordt regelmatig gesproken over afleidingsmateriaal. Dit moet kauwbaar, eetbaar, onderzoekbaar en manipuleerbaar zijn. De voorkeur gaat vaak uit naar organische materialen. Maar hoe zeker weten we dat de strobriketten geen mycotoxinen of andere risico's bevatten? Daarnaast worden deze ook nogal eens de volgende ronde opnieuw gebruikt, waarbij interne versleping kan optreden. Juten zakken en luzerne als afleidingsmateriaal, waar komen deze eigenlijk vandaan? In het kader van Afrikaanse Varkenspest lijkt me dit wel van belang. Een varkenshouder vertelde dat op de juten zakken 'made in China' stond. En een ander vertelde dat deze nog beschimmelde cacaobonen bevatten. En wordt luzerne eigenlijk wel verhit? Wat als deze op Oost-Europese velden wordt geoogst? Geen pleidooi van mijn kant om dan maar geen afleidingsmateriaal te gebruiken, maar wat mij betreft wel volledige transparantie over de oorsprong en veiligheid van deze materialen.
- Stro als bedding geeft ook bovengenoemde risico's. Zaagsel kan mogelijk bacteriën bevatten, klebsiella is hier een voorbeeld van. Deze kiem kan problemen bij varkens geven zoals diarree, sepsis en verhoogde uitval van biggen vanaf 7 dagen leeftijd in de kraamstal.

Mens als insleeproute

Als laatste insleep via de mens. In vergelijking met enkele decennia terug is er veel veranderd. Bij veel vermeerderaars geldt een doucheprotocol. Bedrijfskleding, laarzen en de mogelijkheid tot handen wassen is een IKB-verplichting. Er is nog altijd het menselijk handelen. ←